

SAPPA DIGITAAL

nr.

Een tijdschrift van de

Beste lezer,

Op het einde van de zomervakantie en het begin van de Poperingse *hommelplok* is er steevast ook een nieuwe editie van ons tijdschrift klaar.

De vernieuwde uitgave hebben we op de digitale manier tot een veel groter publiek kunnen brengen. We durven hopen dat het ook evenveel gelezen werd. We zullen dus nog even op dezelfde weg verder werken.

Onze website piekte de voorbije maanden naar, voor ons toch, ongekende bezoekers-aantallen. Uit de statistieken kunnen we opmaken dat de mensen vooral de klassieke bronnen raadplegen met op kop de parochieregisters van Boeschepe.

Onze vrijwilligers verwerken momenteel de laatste registers van Watou. Er zijn grote lacunes in de klappers waardoor het zoeken fel bemoeilijkt word. In de loop van volgend jaar hopen we dan ook de parochieregisters op dezelfde manier ter beschikking te stellen zoals we dat deden met Boeschepe en Berthen.

In de E-bib is een artikel van Henri over de *nieuwgezinden* verschenen. Het sluit naadloos aan bij de tentoonstelling die momenteel loopt in de St-Bertinuskerk van Poperinge over de troebele periode van 450 jaar geleden. Meer info kan je hier vinden:

<http://www.poperinge.be/NL/pagina/4578/450-jaar-beeldenstorm>

Op vrijdag 30 september gaat in jeugdcentrum de Kouter een quiz door die georganiseerd wordt door de Letterbeek (stadsarchief ism bibliotheek). Info en inschrijven via de website van Stad Poperinge (Vrije tijd/Activiteiten/10 jaar de Letterbeek).

We willen nog meegeven dat we traditiegetrouw twee dagen rouwbrieven klasseren. Op 26 en 27 december ordenen we onze aanwinsten. Helemaal in de sfeer van oudejaar zorgen we voor koffie en *lukken* voor de aanwezige vrijwilligers.

In dit nummer verschijnen deel 2 en 3 uit een reeks over de geschiedenis van het VTI. Vooraan zit een merkwaardige familiekwestie die Jacques Destailleur in de processen vond.

Veel leesplezier,

EEN FAMILIEKWESTIE

Jacques Destailleur

In de processtukken die het stadsarchief van Poperinge rijk is zitten bij sommige processen mooie bijlagen die een welkome afwisseling vormen tussen de soms eerder saaie stukken, waarin oeverloos over procedures wordt gebakkeleid, welles-nietes spelletjes worden uitgevochten en dergelijke meer.

Een proces uit 1641 betreft een familiekwestie die ons een stukje in de 16^e eeuw brengt. In de *heesch* krijgen we al een hele opsomming van namen:

Heesch omme Ghilein DE WORM, Cathelijne DE WORM weduwe van Andries VLAMYNCK, Cornelis VANDE BULCKE ter cause van Loyse DE WORM syne huusvrauwe, Jacob DE WORM, metghaeders Ghilein DE WORM ende Franchoyes VERMEERSCH als vooghden over Cathelyne de weese van Chrispiaen VERMEERSCH, heeschers ter eender zyde, jeghens ende ten laste van Jan TIERSONE, Jan HOSDEY, ende Jan DE GRAVE cum suis, verweerders ter andere, voor ulieden Burghmeesters ende schepenen der stede van poperijnghe (gedateerd: 18 juni 1641)

Wat beweren de eisers?

Ze beweren dat zij moeten erven in wat Jacob VERSLYPE, gehuwd maar zonder kinderen, bij zijn dood heeft achtergelaten. De moeder van VERSLYPE was namelijk Tanneken VAN ARIEN, dochter van Adriaen: zij was gehuwd met Mailliaert VERSLYPE.

Om de familieband te bewijzen hebben de eisers een *copie vanden boom van hemlieden genealosie* (zo staat het er ...) bijgevoegd omdat de verweerders te beter verwitticht souden syn van sheeschers maechschap ende naer bestantsel.

Daaruit leren we dat Tanneken drie zusters had: Peryncken, Maeyken en Alexandryne. Peryncken was gehuwd met Caerle TIERSOONE, Maeyken met Jan DE GRAVE en Alexandryne met Franchoy DE WORM.

Van Franchoy DE WORM en Alexandryne wordt gezegd dat ze *sheeschers oudt grootvader ende grootmoeder* zijn: alle mensen die als eiser genoteerd staan stammen uit het huwelijk van Alexandryne met Franchoy DE WORM.

De mensen die als verweerder aangeduid zijn stammen uit de huwelijken van Tanneken, Maeyken en Peryncken.

Niet alle familiebanden komen we uit de stamboom te weten, maar in de andere processtukken duiken af en toe meer details op.

Waarover werd dit proces gevoerd?

Heel simpel, de verweerders beweerden dat Adriaen VAN ARIEN maar drie dochters had, Peryncken, Tanneken en Maeyken en zeker geen Alexandryne.

Zo simpel kan het leven zijn.

Aangezien we van een paar betrokkenen wat gegevens vinden, kunnen we deze stamboom toch enigszins in de tijd situeren.

Het huwelijk van Alexandryne met Franchoy DE WORM bracht een zoon Pieter voort, die op zijn beurt *eenen sone ghenampt Adriaen achterghelaten heeft in huwelicke gheallieert met Cathelyne MORTIER sheeschers respectyven vader ende moeder*. Als kinderen uit dit laatste huwelijk vermeldt de stamboom Ghelein, Jacob, Cathelijne, Loyse en Christijne.

Van Ghelein en zijn broer Jacob staat er dat ze gehuwd zijn in Elverdinge. Ghelein vinden we terug in de parochieregisters op 20 januari 1613, zijn aanstaande heet Fransijne CLAEIS, maar ze worden *gesekert in Dickebusch ende aldaer gemelt*. Het betreft de verloving (gesekert) en het huwelijk (gemelt), zie verder.

Jacob en Cathelijne vonden we niet terug, maar van deze laatste wordt gezegd dat ze weduwe is van Andries DE VLAMYNCK. Hun zuster Christijne vinden we wel. Ze huwde in het jaar 1628 in Elverdinge met Chrispiaan VERMESCH en daar staat duidelijk: *gesekert op den 8^{en} april ende gemelt op den 28^{en} april*. Van hen wordt ook gezegd dat ze een dochter Cathelijne hebben achtergelaten, *die weeze is te Roesten*. Ook Loyse huwde in Elverdinge, op 11 augustus 1637, met Cornelis VANDENBULCKE. Zij was toen al weduwe van Petrus GOMBERT, ook dit huwelijk vonden we terug: 23 februari 1617, Elverdinge)

Aangezien de 5 broers en zusters DE WORM voor of rond 1600 geboren zijn, moeten we stamvader Adriaen VAN ARIEN, 4 generaties daarvoor,

ergens begin jaren 1500 plaatsen. De naam van zijn vrouw werd nergens genoteerd.

Het proces zelf is een voortdurend ontkennen door de ene partij van wat de andere partij beweert, maar de eisers hebben nog iets in petto: een giftebrief.

Het is een tamelijk uniek stuk, dat beschrijft wat Ghelein DE WORM en Fransinne CLAEIS ter gelegenheid van hun huwelijk als geschenk kregen van vrienden en familie. Zo hoopten ze te bewijzen dat de verweerders, die beweerden geen familie te zijn, wel op die lijst stonden. Slechts van één naam (Tierssoone) kunnen we tamelijk zeker zijn dat het een van de verweerders betreft.

De bedragen zijn in gewone cijfers geschreven, op de afbeeldingen hierna is te zien hoe de bedragen in werkelijkheid genoteerd zijn. De munt is het pond parisis (P p). Een pond is 20 schellinghen (s), een schelling is 12 denieren (d).

Giftebrief

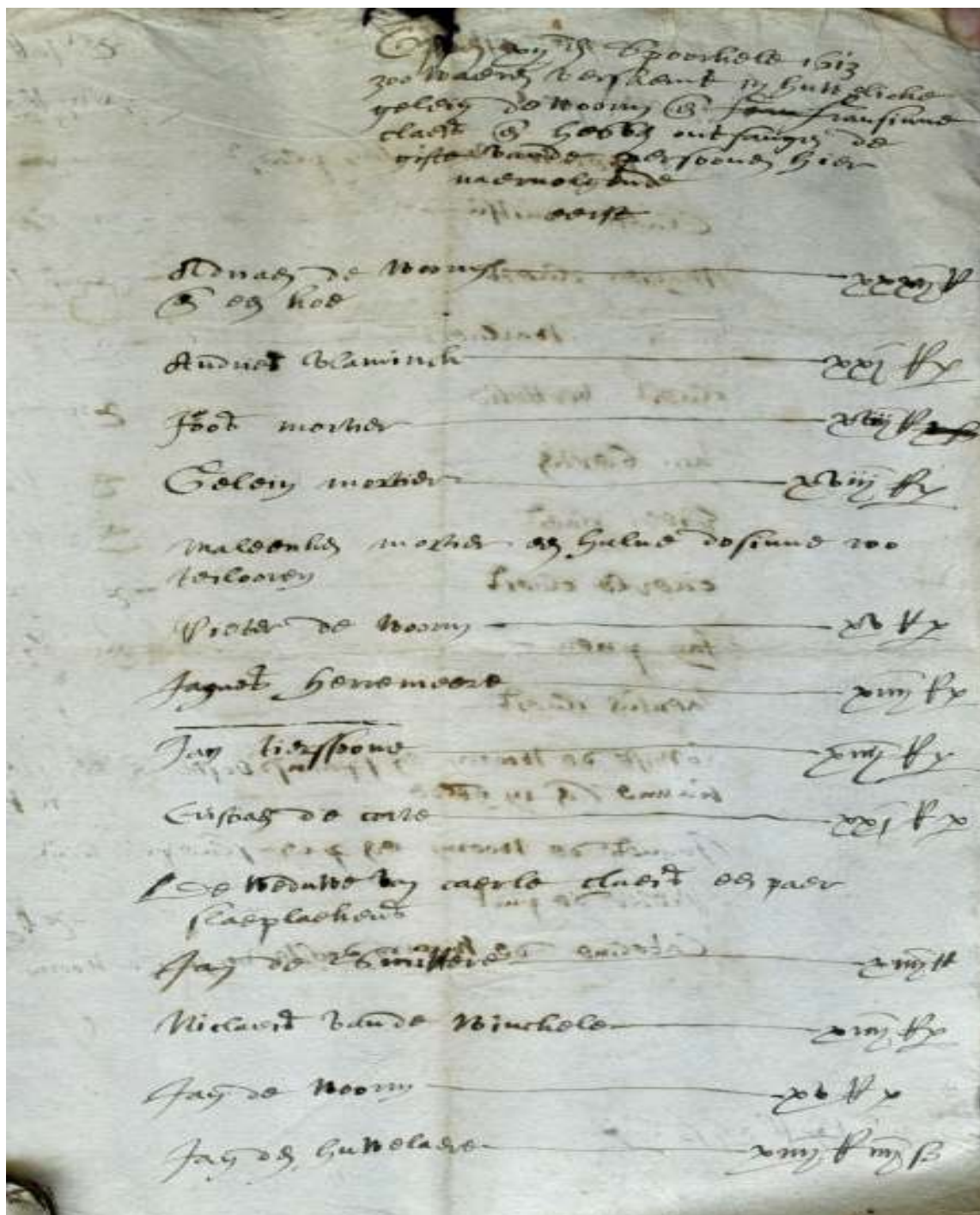
Op den xii^{en} spoorkete 1613¹ zoo waeren versaemt in huwelicke Gelein DE WOORM ende Fransinne CLAEIS ende hebben ontfangen de hier naervolghende

eerst

<i>Adriaen DE WOORM (zijn vader?)</i>	<i>32 P ende een koe</i>
<i>Andries VLAMINCK (zijn schoonbroer)</i>	<i>21 P p</i>
<i>Joos MORTIER (famlie langs zijn moeders kant)</i>	<i>28 P p 10 s</i>
<i>Gelein MORTIER (idem)</i>	<i>18 P p</i>
<i>Maleenken MORTIER (idem)</i>	<i>een halve dosinne roo terlooren</i>
<i>Pieter DE WOORM (zijn grootvader?)</i>	<i>15 P p</i>
<i>Jaques HERREMEERE</i>	<i>14 P p</i>
<i>Jan TIERSSOONE (verweerder)</i>	<i>14 P p</i>
<i>Cristiaen DE CORTE</i>	<i>21 P p</i>
<i>De weduwe van Caerle CLAEIS</i>	<i>een paer slaepplaekens</i>
<i>Jan DE SMITTERE</i>	<i>14 P p</i>
<i>Niclaeis VAN DE WINCKELE</i>	<i>14 P p</i>
<i>Jan DE WOORM</i>	<i>15 P p</i>
<i>Jan DE HUWELAERE</i>	<i>14 P 4 S</i>
<i>Pieter PROVOOST</i>	<i>16 P p</i>
<i>Pieter PIEREN</i>	<i>13 P p</i>
<i>De weduwe van Jan PLADIJS</i>	<i>13 P p</i>
<i>Claeis MITSU</i>	<i>13 P p</i>
<i>Mahieu CLAEIS</i>	<i>14 P p</i>
<i>Matias WALLAERT</i>	<i>13 P p</i>

1 Xii^{en} spoorkete 1613: 12 februari 1613

Claeis VERBEKE	13 P p 3 S
Jan BERTEN	13 P p
Pieter CLAEIS	14 P p
Caerle CLAEIS	12 P p
Jan PRIEM	13 P 1 S 6 D
Jaenken CLAEIS	13 P p
Lowise DE WOORM	een spaens decsel ² ende een steenen kanne ende in gelde 3 P p
Jaques DE WOORM	een paer slaepplaekens
Pieter DE PUDT	10 P p
Cateline DE WOORM dochter van Jan DE WOORM	8 P p

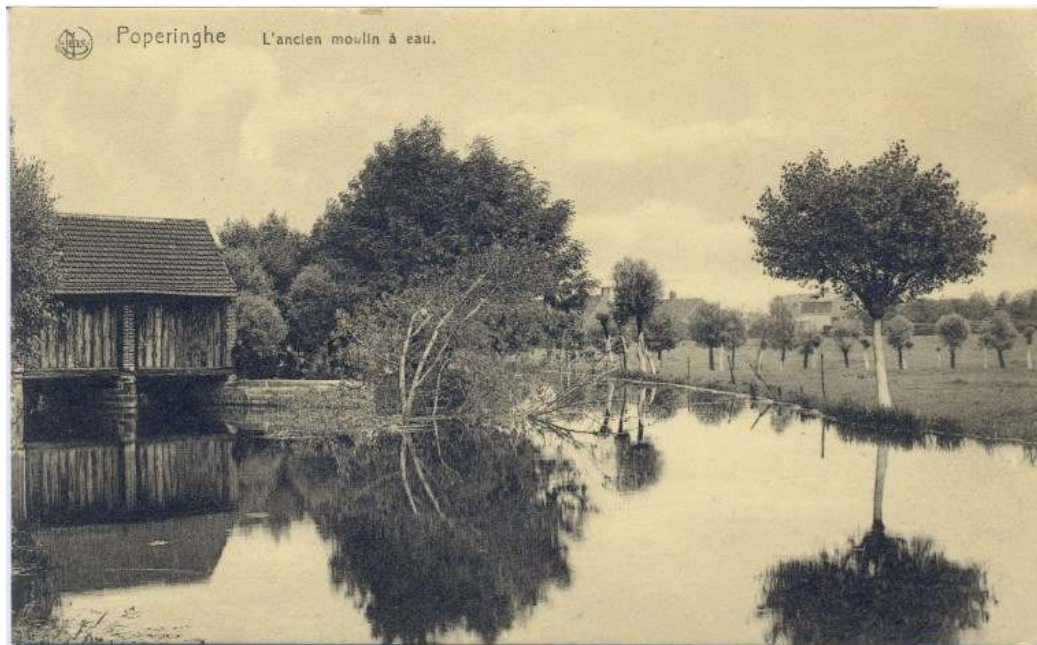
Vieler priester	20 fl
Groot priester	20 fl
De Meester van Jan pleijt	20 fl
Clasie mijsen	20 fl
Mahieu clacht	20 fl
Mahie Mallant	20 fl
clacht verbeke	20 fl
Jan Gery	20 fl
Groot clacht	20 fl
caerle clacht	20 fl
Jan priester	20 fl
Jacobs clacht	20 fl
Conste de Nooy og spandepesle (3 og sloons kannet (3 in gade	20 fl
Jaguet de Nooy og per sloepclacht Vieler de priester	20 fl
Catene de Nooy og sloepclacht	20 fl

Deze brief heeft klaarblijkelijk weinig indruk gemaakt want op 22 januari 1650, bijna 9 jaar na het begin van het proces (ook toen al duurde het soms lang ...) besliste «de Wet» dat de zaak onontvankelijk was bij gebrek aan bewijzen en veroordeelde de eisers tot het betalen van de proceskosten.

Geschiedenis van het V.T.I. (2)

Henri Vandenberghe, oud-leraar VTI

Was het water diep toch is de school er gekomen.

Toestand 1960-1961

Op de vergadering van het Mannenverbond van de Katholieke Actie (Strada?) werd onder leiding van de Heer Julien LOZIE het volgend verslag voorgelegd¹ (16 september 1960):

¹ Overgenomen uit de digitale voorbereidingsnota's van directeur E. H. Paul HANNEBOUW.

Vrij onderwijs

Toestand van het Vrij Onderwijs - Poperinge :

Schooljaar	59- 60	60- 61
College		
Hogere afd.	324	354
Lagere afd.	484	500
Paulinen Stad	96	70
Brabant	53	43
Penitenten		
Middelb afd.	168	195
Lagere afd.	200	202
Kleuter	167	160
Benedictinessen		
Middelb. afd.	313	367
Lagere afd.	152	168

Rijksonderwijs

Toestand van het Rijksonderwijs - Poperinge :

Kindertuin: 154 leerl. 84j. en 70m. - 4 leerkrachten.

Voorbereidende afd. : 313 leerl. - 14 leerkrachten

Middelbare afd. 79 leerl. - 14 leerkrachten

Technische afd. J. 74 leerl - 4 leerkrachten

Technische afd. M 58 leerl - 5 leerkrachten

Vooraf voor het technisch onderwijs jongens is een school ter plaatse dringend nodig.

Er was avondonderwijs.

Directeur HANNEBOUW met zijn vader.

De vrije Beroepsschool - lagere
nijverheidsschool met als
directeur : De Heer DEMUYNCK en
met als leraars : Heren Omer
CARPENTIER - Louis MAERTEN -
Meester DESMADRYL - Jules
BOUDRY en Meester VERMEULEN.
Deze school was opgericht in 1938,
in opdracht van Inspecteur
VANDENBOSSCHE, door Mr Albert
DOOM van Ieper, met twee
leergangen:
Mechanisch Teken en Techno-
logie.

Toen het idee rijpte om in Poperinge
met een Katholieke Technische
school te starten kwam de oude
spanning Ieper - Poperinge het
project toch wat remmen.

In het verslag wordt verwezen naar
de tegenwind vanuit het V.T.I. - St.-
Jozefs Vrije Beroepsschool te Ieper.
Deze school die zelf nog in volle
expansie was, en heel wat
leerlingen uit het Poperingse
rekruteerde, vreesde voor een
ernstige regressie.

Zoals vroeger herhaaldelijk aan-
gekondigd, is op maandag jl. al-
hier gestart geworden met een
Vrije Technische School, ook ge-
zegd Vrije Vakschool, in de ge-
bouwen van voorheen de Zusters
Paulienen in de Boeschepestraat.
Dit onder het beheer van het be-
stuur der Vrije Technische School
te Ieper.

Wie gemeend had dat het suk-
ses eerder mager zou zijn, werd
telemaal bedrogen, want maan-
dag kon er begonnen worden met
niet minder dan 74 leerlingen.
We brachten dezer dagen een be-
zoek aan de school en vonden
er twee leerkrachten aan het
werk. De ene had de helft der
leerlingen onder handen in een
klaslokaal waar de lessen in al-
gemene vakken worden gegeven,
terwijl wij in een ander lokaal de
andere helft der leerlingen, onder
de hoede van de andere leer-
kracht aan de werkbank aan het
werk zagen. Deze knapen van 12
à 14 jaar oud, die hier hun voor-
bereidend jaar hebben aangepakt,
zullen ook de volgende jaren al-
hier kunnen volgen. Waar ze
thans hout en metaal in handen
krijgen, zullen ze vanaf volgend
jaar een meer gespecialiseerde
richting kunnen volgen. Naast
leerlingen uit Poperinge, vinden
we er uit al de omliggende ge-
meenten, zodat we gerust kunnen
zeggen dat een vrije vakschool
alhier meer dan noodzakelijk was.
We wensen de school een ver-
dere bloei en uitbreiding.

Misgroei

In Poperinge bestond daarboven sinds geruime tijd een misgroei in het
onderwijs. In dezelfde straat, de Boeschepestraat, beconcurreerden
twee Zustercongregaties mekaar, met omtrent hetzelfde

onderwijsaanbod: de Benedictinessen en de Paulienen. Uiteindelijk scheen de balans over te hellen naar de meer moderne school van de Benedictinessen. Ook voor dit probleem werd naar een oplossing gezocht.

Bisdom-Paulienen-VTI Ieper

Boven de hoofden van iedereen ontstonden gesprekken tussen het Bisdom en het Moederklooster van de Paulienen te Moorslede, O.L.Vr. ten Bunderen. Er werd er naar gestreefd voor beide problemen een oplossing uit te denken.

Het patrimonium van de Paulienen van Poperinge werd door het Bisdom opgekocht en ter beschikking gesteld voor het inrichten van technisch jongensonderwijs. Zo kwam een oplossing aan de concurrentiestrijd tussen twee meisjesscholen, en werd de mogelijkheid geschapen voor de locatie van een technische jongensschool.

De plaatselijke pers *Het Wekelijks Nieuws* loopt mee met de gebruikelijke pas: VRIJE TECHISCHE SCHOOL OP DAVERENDE WIJZE GESTART TE POPERINGE.

Stilaan zou achter de muren van het gebouw van de Paulientjes een bedrijvige moderne groene school groeien en bloeien. Een voor een wijzigde zich ook de omgeving van de inrijpoort.

Leslokaal waar Gerard DANNEEL garage (theorie) gaf. Op zolder – einde van de gang met de kloostercellen.

De rest van de voorgevel is altijd gebleven, ieder schoolfeest weer opgesmukt en in feesttooi gezet.

Op de twee volgende foto's voor en achterkant aan de Boeschepestraat. De recentste foto met de bloemen toont duidelijk hoe de inrijpoort dicht

is gemetseld en de huisjes rechts van de poort al zijn verdwenen: omgebouwd in ingang en het oude bureel van de rijschool... Voor het ogenblik is het huis RYCKEBOER dat nog tussen de Ast (oud huis VEYS) en de school ligt ook eigendom van het VTI geworden.

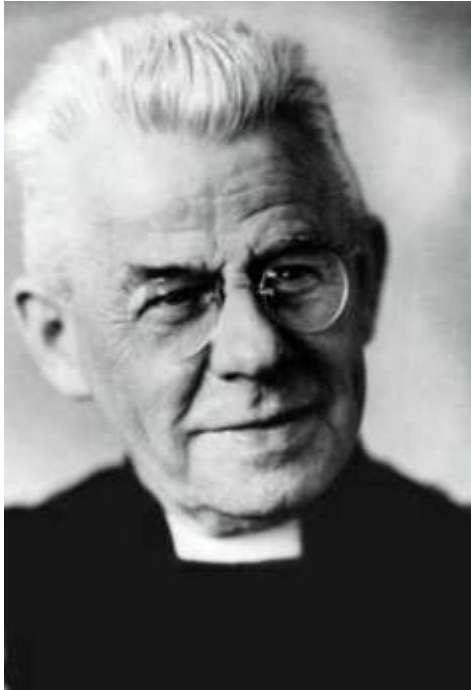

De achterkant van de beide huisjes aan de linker zijde van de oude inrijpoort zoals ze er voorheen bij lagen. Hier was nog een tijdje werkplaats Elektriciteit gevestigd.

Bij gelegenheid krijg je nog het verhaal van het *Institut Remi*. Hier woonde immers GHESQUIERE, schoenmaker. De inrijpoort werd dicht gemetst en daar kwamen burelen.

Technische school

Het VTI was de eerste facelift. Het idee vakschool klonk pejoratief. Hier moest iets aan gedaan worden.

De geesten rijpen

Er was al altijd geprobeerd vanuit de vakverenigingen, Strada², e.a. en ook gestoeld op de parochiale werking van St.-Jan om de scholing van de *werkende klasse* op te krikken (zie deel 1).

Z. E. H. HANNEBOUW was wel uit de lichte van Kan. DUBOIS. Hij gaf les in de humaniora en hield van de spiritualiteit en het opvoedingsproject van de K.S.A.³. Maar hij ontpopte zich hier toch als de priester met een hart voor de arbeidersklasse. Hier was hij van huis uit wellicht wat geconditionneerd.

Emiel HANNEBOUW⁴, zijn oom was aalmoezenier in de schoolkolonies

24-07-1967 *Cardijn wordt Mgr.*

van de Eerste Wereldoorlog (Tillieres-sur- Avre). Van huis uit was hij op de hoogte van de maatschappelijke problemen: zijn vader was deurwaarder Joseph HANNEBOUW.

Zelf was hij gevormd in de tijd en de filosofie van Rodenbach en vliegt de blauwvoet. Dit maakten leerkrachten en wellicht ook leerlingen op uit de stijl van zijn toespraken. Iemand worden was *leidmotief*. Zo was de keuze van het schoolblad IEMAND. Dit was duidelijk een tegenkeuze. De stencilvorm en het ambachtelijke van de tekeningen in het eerste oudleerlingenblaadje moesten - bewust - plaats maken voor het stijlvoller schoolblad dat het licht mocht zien.

2 Strada is bekend als Katholieke Actie voor volwassenen in het bidsom Brugge 1961-1965 (L. Vranckx, KADOC, Leuven)

3 Katholieke Studenten Actie: De Katholieke Studenten Actie, afgekort tot KSA, (voorheen: Katholieke Studerende Jeugd - Katholieke Studenten Actie - Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd, afkorting KSJ-KSA-VKSJ) is een Vlaamse jeugdbeweging met een katholieke signatuur. Op 1 september 2015 werd de drievoudige naam KSJ-KSA-VKSJ herleid tot de KSA. De KSA werd op 7 juni 1928 als onderdeel van de Katholieke Actie (KA) en vervanger van de AKVS gesticht door de Roeselaarse kanunnik Karel Dubois in het Klein Seminarie Roeselare. De eerste VKSJ-afdeling werd gesticht in 1930. KSA groeide uit over heel Vlaanderen en telde in 2015 zo'n 34.000 leden.

4 Emiel HANNEBOUW ° Poperinge, 7 april 1882 – + Bissegem, 4 juni 1957

De voorgeschiedenis: Ambachtschool

Een foto

Dat er al wat aan de begeleiding van de werkende klasse was gesleuteld bewijst de foto hierboven. Hij stond al eens met bevraging in *De Hopperanke*, het tijdschrift van de Poperingenaars in Gent. Vanuit die bevraging zochten we toen al op hoe de vork in de steel zit. Nu staat de foto op WESTHOEKverbeeldt.

We wisten al dat het over een ambachtschool ging, niet alleen door de typische kledij van enkele mensen op de afbeelding maar ook wegens de bemerkingen van degene die de foto overhandigde en wegens de vindplaats van de originele grote foto.

VRIJE BEROEPSSCHOOL

— Lagere Nijverheidsschool —
REKHOF, 3-5, POPERINGHE

Onder toezicht
van Staat, Provincie en Bisdóm.

De leergangen herbeginnen op Maandag
10 October a.s. en duren tot Vrijdag
24 Februari 1939. — Iederen avond van
6 tot 8 uur (uitgenomen den Zaterdag).

Aangeleerde Vakken:

Rekenkunde, Meetkunde, Handel, Cursussen van Wettenleer aangepast aan de Bouwkunde, Teekenen met de vrije hand, Vaktekenen. — Vanaf het 2^e studiejaar wordt het Vaktekenen aangepast aan het werk door den leerling verkozen: Hout- en IJzerbewerking, Steenkappen, enz., enz.

Alle leergangen zijn kosteloos.

Inschrijvingen vóór 10 October bij een der Heeren Leeraars of bij den E. H. Bestuurder. — Alle inlichtingen St Janskruidstraat, 2, Poperinge.

Krantenreclame Vrije beroepsschool 21 januari 1938.

Het krantenknipsel hier onder dateert van 14/09/1924 en beschrijft de leergangen in de Benedictinessen. Blijkbaar waren de meisjes niet minder bedeed in hun handvaardigheidsopleiding.

Over de foto van de ambachtschool

Bij navraag ontdekten we dat er een vak- of ambachtschool was opgericht in de lokalen van De Gilde⁵ (Rekhof 3-5): op zijn Poperings, ambachtelijk en agrarisch onderwijs.

De man, drager van snor en das, gezeten vooraan 3de van links, is August DE VALCK. Hij was afkomstig van Merchtem (Vlaams-Brabant) en was er zelfstandig schrijnwerker tot na de Eerste Wereldoorlog. Hij kwam naar Poperinge voor de wederopbouw en vestigde zich in het Rekhof 2-3, waar hij schrijnwerkersopleiding gaf tot 1930. Het jongetje zittend vooraan (5de van links) is Alex VERNIEUWE. De man achteraan in het midden (met halsdoek) is André LACONTE. Dat is wat we én met Westhoekverbeeldt én door een interessante briefwisseling met de fam. De VALCK te weten kwamen.

Toen Maria MONKERHEY⁶ (°26 april 1933, + Brugge 23 januari 1998) naar Knokke verhuisde gaf ze me deze foto, die ze al een tijd bij zich bewaard had. Omdat ze het een grote schone foto vond en ze niet wist wie erop stond had ze die opgeborgen en .. gedeeltelijk vergeten

Achter op de foto stond een adres⁷. We belden de man op en kregen enkele

waardevolle aanduidingen. De speurtocht kon beginnen.

In de Rekhofstraat in de lokalen van *De Gilde* was eertijds inderdaad een ambachtschool. Er waren twee afdelingen: bouw en metaal-elektriciteit.

In 1938 waren er twee onderwijzers voor de algemene vakken: Meester Georges VERMEULEN en Meester DEMUYNCK⁸. Een van beide was hoofdschoolmeester van de Kouter.

Wellicht heb je het idee dat het om een klein schooltje ging.

⁵ Rekhof 3-5.

⁶ Maria is MOCAREY is conciërge geweest in het VTI.

⁷ Henri DEQUEKER, Roeselare, was in februari 1953 vervangend leraar houtbewerking in Ieper; Hij verving er Alouis DE VUYST. Op dat moment geraakte hij in het bezit van de bewuste foto. Omdat de foto naar Poperinge verwees gaf hij het kleinood aan iemand die met het VTI in Poperinge te maken had en zo kwam de foto waar hij aanleiding was voor de opzoekingen.

⁸ In de gegevens van E. H. HANNEBOUW veronderstelden we dat het om een E. H. DEMUYNCK ging. Dit is hier tegengesproken door de gegevens van Dhr. Albert DOOM.

Poperinge zou zijn onderwijsgeschiedenis⁹ niet waardig geweest zijn als daar maar één klas zou geweest zijn. Er was een voorbereidende afdeling en een middelbare cyclus.

In het archief van de Sint Jan parochie was de oogst van de opzoekingen nihil. Ook in het dekenijarchief waren er geen sporen. Via de briefwisseling en de gegevens van de Heer Albert DOOM geraakten we wat verder.

In de afdeling BOUW gaf vader Omer CARPENTIER, toen architect in Poperinge, les. Nu is zijn zoon architect in Ieper¹⁰. De opvolger van CARPENTIER was Meester LOWIE, leraar houtbewerking, die dan in Ieper in het VTI terecht kwam. Andere lesgevers waren volgens de flarden getuigenis: De beide VERANNEMAN¹¹ leraars tekenen.

Er was eerder al meer aan gewerkt, we lezen op 30 november 1919 het volgend artikel:

-
- 9 We verwijzen naar de vele academische geschriften van collega Germain SCHOONAERT in de voorloper van onze rubriek SAPpig, in Westhoek en in het heemkundig tijdschrift Aan de Schreve.
- 10 De Heer Albert DOOM gaf in 1938-1839 één jaar samen met hem les. We konden via hem dus heel wat informatie inzamelen. Hij was er slechts één jaar. Het volgend jaar kon hij in Ieper les geven in de Nijverheidsschool (avondonderwijs).
- 11 We lezen in de geschiedenis van de kunstacademie : In 1836 - let wel, 100 jaar vroeger, werd door de Stadsmagistraat een Stedelijke Academie voor tekenen en bouwkunde opgericht. Het lokaal was gevestigd in de Vlamingstraat en als leraars fungeerden o.a. Louis MAERTENS, Eugène GLORIEUX, Louis VERANNEMAN, René ROMMENS, Cyriel JANSSENS, Henri BOSSUWE en Alphonse VERANNEMAN. Met wereldoorlog I werd alle activiteit definitief stopgezet. Na de eerste wereldoorlog hervatten de lessen onder leiding van Jules BOUDRY als leraar siertekenen en Henri DECORDIER als leraar bouwkundig tekenen. De school sloot zijn deuren op 4 december 1921. *Parallel aan de activiteiten van de tekenacademie* werd in 1923 onder impuls van het katholieke arbeiderssyndicaat en met steun van de geestelijke overheid een *vrije beroepsschool* opgericht. Zij was enigszins een verlengstuk van de vroegere tekenacademie met een afdeling bouwkunde en ook het tekenonderricht bleef er een belangrijke factor. Het zou tot de jaren '60 duren om in de schoot van de Kamer voor Plastische Kunsten onder voorzitterschap van de Heer Gilbert RENIERE - januari 1960, opnieuw aan een tekenacademie te denken.

De kunstenaars VERANNEMAN vinden we terug in 1941 bij de oprichting van vzw Koninklijke kunstkring. Voorzitter: Leopold BEUN, erevoorzitter Alphons VERANNEMAN¹², schatbewaarder Julien HOUWEN, lokaalhouder Leon CLABAU, raadsman Jules BOUDRY en secretaris Pierre LIEFOOGHE.

De leerlingen moesten er iedere dag naar de les. Het was dus geen avondschool. Als de afdeling Bouw les had waren de leraren van de andere afdeling vrij. De leerlingen waren op dat moment wel op school en maakten in dezelfde lokalen hun taak die ze daags voordien gekregen hadden.

De ambachtschool van De Gilde was toen een organisatie die ressorteerde onder St.-Jansparochie¹³. De

schooldirecteur was de onderpastoor van Sint Jan. In 1938 is dit E.H. DESMADRYL.

Rijksinspecteur in die periode was de Heer VANDENBOSSCHE. Hij was vroeger leraar aan het Hoger Technisch Instituut te Aalst. De provinciale inspecteur¹⁴ was, aldus de Heer DOOM, de Heer JANSSENS DE BISTHOVE. Van die laatste inspecteur wordt verteld dat hij heel duidelijk koos voor een alternatieve aanpak. Wanneer de troepenschouw was geschied liet hij de leerlingen naar huis gaan en bezocht de dichtsbijge drankgelegenheid (*De Gilde*) kwestie van de gastheren ook iets te gunnen.

Bij de leerlingen van die school moeten ook Julien CREUS, architect, en Valère DAVID, metaalbewerking vernoemd worden.

12 http://www.207squadron.rafinfo.org.uk/wesseling/koekelberg_207_060505.htm - er zijn in de Basiliek van Koekelberg brandramen van een familielid: Theodora VERANNENMAN betaald door de RAF. Alphonse VERANNEMAN (+1957) huwde in 1899 met Emma Irma Maria ROUSERE, hij was de zoon van (Aloise) Louis uit Hooglede. Louis was *konstschilder* als hij op 08-11-1870 op 42-jarige leeftijd stierf. Ook zijn vader Petrus Joannes, gehuwd met Cornelia VANDEVOORDE, was schilder (peintre de bâtiments).

13 De v.z.w. De Gilde bestaat nu nog, herschikt sedert 25-07-2011.

14 Dat is het woord dat Albert DOOM gebruikt. Hij bedoelt de diocesane inspectie vermoeden we.

De schrijver van dit artikel in de Poperinghenaar woont zeker nog niet lang genoeg in deze stad om het goede te kennen dat deze onderwijsinrichting aan werklieden en stieldoeners van over lange jaren gedaan heeft.

Elke vakman heeft daar zijne eerste opleiding ontvangen en zoo zien wij in den Bestuurraad der Vrije Ambachtschool twee leden: een baas metser en een Timmerman-aannemer die in de Stedelijke Academie hunne beroepskennissen aangeleerd hebben.

De stedelijke teekenschool werd altijd door de burgerij van Poperinghe in eere gehouden en de oude familiën gevoelden er achting en genegenheid voor, het was voor hun eene eer van den bestuurraad te mogen deelnemen.

H. Delbeke, vermaarde kunstschilder, die een der zalen der Ypersche Hallen met zijne muurschilderijen versierde, was een werkmanskind uit de Hondstraat, onzer stad, was leerling aan de stedelijke Academie. De H. Debruyne, bestuurlid zelfder inrichting, zag zijnen aanleg voor de kunst, hij ondersteunde hem, hielp hem zijne studiën voltrekken te Antwerpen en zoo kwam dat werkmanskind tot de beroemdheid.

H. Cleenwerk, te Watou uit eene familie van kleine burgers geboren, kwam hier ook 's avonds de lessen volgen. De familie Cnapelynck wakkerde den jongen aan, en het is dank aan de eerste lessen welke hij alhier ter Academie kreeg, dat hij een

H. Permeke, oud-bestuurder der Academie van Oostende, kreeg ook hier in Poperinghe de grondbeginselen der schilderkunst.

Wie zegt dat zelfde gevallen zich opnieuw niet kunnen voordoen, daarom dient zulk onderwijs geëerbiedigd te worden.

Met den Ommegang kan eenieder op het Stadhuis de tentoongesleide werken der leerlingen bewonderen, zien wat onderwijs er in de Academie gegeven wordt en den jaarlijkschen vooruitgang ervan bestatigen.

De schrijver van het artikel in « De Poperinghenaar » heeft daar een flauwe kritiek willen zaaien, toen hij beweerde dat de Stedelijke Academie heringericht werd tegen de Vrije Ambachtschool, en 10.000 fr. kost aan stad voor 3-4 leerlingen

Ware er hier maar kwestie geweest van eene gewone bestuurlijke zaak, wij zouden ons vergenoegen met te zeggen dat hij gelogen heeft, maar daar er hier spraak is van het vakonderwijs van het kind van den werkmans, zullen wij zeggen dat hij eene laffe daad begaan heeft.

Poperingenaar en Gazette van Poperinge

Sprokkelend in de Poperingenaar en de Gazette van Poperinge vinden de zoekers nog meer over die begintijd. Met de zoekterm *vakschool* kom je in de jaren '20 het programma van de beroepsschool in de Benedictinessen tegen en de discussie met de liberalen tegen de katholieken.

Met de term *vakschool* moet je toch opletten. Hieronder laten we meelesen in het programma van de vakschool van de Benedictinessen.

Vrije school Benedictinessen 4.03.1927

← *De Gazet van Poperinghe 20.03.1927*

Er zou uiteraard nog meer documentatie kunnen verzameld worden rond deze pionierstijd. Deze gegevens zouden kunnen leiden tot een duidelijker beeld over de verhouding kunstacademie en Vrije beroepsschool.

We kunnen die periode in het interbellum niet grondig doorlichten. Het is te complex. Er was immers ook een spanning tussen de Stedelijke Academie en de vrije beroepsschool, zie hiernaast, anno 1927.

Er wordt met alle lof geschreven over de eigen helden. De positieve verhalen uit de Vrije beroepsschool worden als vernedering aanzien voor eigen successtories.

Ons was het alleen erom te doen het bestaan van een *vakschool*, vooraleer het VTI er was, toe te lichten.

In den beginne: momentum

Er is in de begintijd van het VTI nogal wat oud materiaal dat aan leerlingen ter hand werd gesteld. Oudleerlingen herinneren zich merken en namen van de oude machines die uit het VTI-Ieper kwamen¹⁵. Ook het schooltijdschrift IEMAND vond het belangrijk te vermelden dat de Klingelberg tandwiel freesmachines van Picanol - na een tweede leven van twee decennia werden afgevoerd in 1986-87.

Over de onderscheiden afdelingen noteerden we sprokkels over hun beginfase.

Uit eigen ervaring komen alle afdelingen wel ergens in beeld. Het schoolgebeuren op zich evolueerde razendsnel. We herinneren ons hoe de leraars technische opleiding de overall aanhielden en hoe we zelf de opmerking kregen van de inspectie godsdienstleer dat we in kostuum moesten lesgeven en niet - zoals alle collega's algemene vakken - in stofjas. Wat het eigen vak betreft herinner ik me dat collega-leraar Frans DEMOOR nog catechismusvragen deed instuderen. In het schooljaar 1984-85 wilde de werkplaatsleider Elektriciteit dat de leerkrachten uit zijn afdeling een witte stofjas droegen.

Ieder jaar en iedere beginnende leerkracht zal wel de voortdurende nieuwe uitdagingen op zijn manier hebben ervaren.

Deze sportievelingen waren toen leerlingen van het oriëntatiejaar van het V.T.I. (technische afdeling). Onder van links naar rechts: Sylvain DEBOUTTE, José GOUWY, Daniël BUSEYNE, Reginald PLAETE, Gilbert DEWULF. Boven, van links naar rechts: Joël RUYSSSEN, Wilfried BUTSTRAEN, Jean-Marie DEWULF, Jean-Pierre DEWULF, Donald COUWET, en Herman CAULIER.

15 Aankomst in de paasvakantie 1975 van afgedankte machines van Picanol (15 stuks). En ze moesten klaar zijn voor de expo.

1e rij, van links naar rechts 1. Gerard DANNEEL, 2. Georges DEBRUYCKER, 3. Roland VANDEWALLE, 4. Paul BUCQUOYE, 5. Pierre VANDERMARLIERE, 6. Jozef VERACK, 8. E. H. Paul HANNEBOUW, 9. E. H. André DEWULF, 10. Paul DELANOTE, 11. Gilbert MALESYS, 12. Georges WULLEN, 13. Oscar VANCOUILLIE, 14. Daniël RYCKEBOER.
van links naar rechts 15. Rob SAMYN, 16. Wilfried VANLERBERGHE, 17. Yvan VANDENBROUCKE, 18. Michel INDEVUYST, 19. Roger ORROI, 20. Frans VAN BRUWAENE, 21. Henri VANDENBERGHE, 22. Willy TILLIE, 23. Marc DERAEDT, 24. Edgard VAN HOPPLINUS, 25. Raymond DEROO, 26. Staf SWERTVAEGHER, 27. Frans DEMOOR
van links naar rechts 28. Hiliare VANHOOREN, 29. Jan HAUSPIE, 30. Etienne DEBOSSSCHERE, 31. Pol LECLUYSE, 32. Gilbert DEBOOSERE, 33. Arthur GOMBEIR, 34. Eric BUYSE, 35. Noël ARTEEL, 36. Tarsice CATRY, 37. Roland BAERT, 38. Jan BOUCNEAU, 39. Yvan VERACK, 40. Gerard VILEYN, 41. Pol LAMBRECHT, 42. Gerard BILLIET.

Zowel de leraars van de beginuren als zij die later kwamen werden vaak geconfronteerd met primitieve omstandigheden en toch.. zo werd ieder lokaal aan de noden aangepast. In 1982-83 kon leraar Willy VANDENBERGHE de werkplaats oriëntatiejaren betrekken op de zolder

16

Het moderne VTI

Het leidt geen twijfel dat het VTI-Poperinge de digitale snelweg niet miste. De Computerklas (IBM computers) kwam er in 1984-85 en in 1991-1992 kwamen in lokaal 41 stonden de PC's ter beschikking van het volwassen onderwijs¹⁷.

De eerste rapporten die digitaal werden verwerkt kwamen er via leraar Paul BUCQUOYE in 1981 en de Japanners kwamen tien jaar later spioneren. Bij Frans DESOT in het secretariaat stonden de eerste computers in 1990. Gedigitaliseerd puntenrapport was er vanaf 1989 met als diensthoofd leraar Eric LATTRE. Het schoolblaadje meldt : *84 klasleraars maken rapporten met computer*. 57 klassen in VTI, en 27 klassen in Het Heilig Hart¹⁸. In 1997-98 was er sprake van surfen op internet¹⁹.

In 1976 kwam de freesmachine met numerieke besturing - TOSS (Czechoslakia).

Tot de verbeelding spreken nog de ovens van leraar Paul LAMBRECHT (tien jaar geleden), de Grazziano, en de hydraulische pers van leraar Jean Marie ROBAEYS.

Paul LAMBRECHT met de Grazziano, Marc DERAEDT en Eric BUYSE met twee leerlingen.

De moderniteit van de school is niet enkel te zoeken in de Elektronica en de mechanica. Iedereen zal het ermee eens zijn dat het vele groen zorgde voor een gezonde en aangename studie-omgeving,

De landbouwafdeling presenteerde ook ieder jaar het kruim van het machinepark.

¹⁷IEM. 84-85, nr.2- 1991-92, nr. 2..

¹⁸De geschiedenis rond de samenwerking met de Benedictinessen, toen het Instituut Heilig Hart, is een andere rubriek. Hier was er op dat vlak op dit moment samenwerking.

¹⁹IEM. 75, 1997-98, nr. 3.

Schoolfeest 2011.

Groei

In 1970 geraken ze boven de 500 leerlingen. (536 TO+Lb, 93 BTO). Ontegensprekelijk en om vele redenen groeide het VTI heel snel. Het aanbod was ruim en de bevolking uit de omgeving vond in de verscheidenheid elk zijn gading.

74-75: 755 lln., 51 gemeenten (327 TO, 76 Ber., 117 Landb., 23 Tb, 212 BuSo).

75-76: 814 leerlingen.

76-77: 808 leerlingen, 53 gemeenten.

77-78: 851 leerlingen uit 56 gemeenten.

79-80: 150 personeelsleden.

80-81: 798 leerlingen uit 61 gemeenten. Er komt een eigen klaslokaal voor de leraars aardrijkskunde en geschiedenis²⁰.

²⁰ Klaslokaal 24-25 IEM. 1981-82 nr. 2.

Het korps 1980

81-82: 824 leerlingen - 62 gemeenten. Op de affiche van de school:
 Specialisatiejaar regeltechniek 09 1981 - A2 LB - Hoger
 Secundair Beroep Hout - Hoger Secundair Beroep
 Automechanica²¹

*Onder de bewaking van
 E. H. André DEWULF in
 de studiezaal. Bemerkt
 de oude kloostervloer.
 De tafels waren VTI
 productie. Deze locatie*

diende later nog als werkplaats. Het verhaal ging dat onder deze zaal een kelder was

²¹ IEM. 1981-82, nr. 1.

waar men eertijds met een paard tonnen rondvoerde (dixit Medard De Sagher).

83-84, nr.1 (918, 670 gew., 248 BuSo, leerkr. 170; (70 gemeenten); de eucharistievieringen van de scholen BuSo en VTI werden opgesplitst om reden van aanpassing en aantallen leerlingen.

84-85: 877 leerlingen; T.O.: 299, Beroep: 166, L.-T.: 178, BuSo: 234, EDO: 20.

85-86: 932 leerlingen, 639 Gewoon onderwijs, 229 BuSo, EDO 64, leerkrachten: 188; het Landbouwlabo wordt geïnstalleerd. Computerklassen in landbouw, klas 46-47²². Groepsfoto's in IEM 1985-86, nr. 1.

86-87: 953 leerlingen, 663 gewoon, 218 BuSO, 72 EDO; 180 leerkrachten; 9 jubilarissen.

87-88: 981 leerlingen, 186 leerkrachten.

88-89: 937 leerlingen, 701 TO, 171 BuSo, 64 deeltijds

89-90: 20 leraars zijn oud-leerlingen.

90- 91: 190 leerkrachten, 121 TSO, 58 BuSo, 11 EDO - 92 meisjes²³.

91-92: 926 leerlingen, 719 TSO, 157 BuSO, 50 CDO²⁴.

92-93: 940 leerlingen, 172 leerkrachten. Iemand wordt op 1500 exemplaren gedrukt.

93-94: 855 leerlingen, 646 TSO, 156 BuSo, 53 Deeltijds BSO

94-95: 867 leerlingen, 652 TSO, 165 BuSo, 50 deeltijds. - 776 jongens, 91 meisjes.

95-96: 612 leerlingen TSO, 162 BuSO, 52 deeltijds.

96-97, 766 leerlingen, 602 TSO, 164 BuSo, 56 EDO, 155 leerkrachten, 67 internen (59 jongens, 8 meisjes).

97-98: 823 leerlingen, 610 VTI , 160 BuSO, 53 CDO, internen 57 (51 jongens en 6 meisjes). Uit 68 gemeenten.

In het tijdschrift IEMAND vind je een grafische voorstellingen met een boom curve.

22 Artikel 10 jaar later.

23 IEM. 54, 1990-91, nr. 1.

24 Centrum Deeltijds Onderwijs.

Op de afbeelding hieronder zien we Medard DESAGHER naar zijn woning gaan met het middagmaal dat in de keuken van het VTI werd klaargemaakt.

Inhoudsopgave

Toestand 1960-1961.....	8
Vrij onderwijs.....	9
Rijksonderwijs.....	9
Misgroei.....	10
Bisdom-Paulienen-VTI Ieper.....	11
Technische school.....	13
De geesten rijpen.....	13
De voorgeschiedenis: Ambachtschool.....	14
Een foto.....	14
Over de foto van de ambachtschool.....	15
Kunst en vak.....	17
Poperingenaar en Gazette van Poperinge.....	18
In den beginne: momentum.....	19
Het moderne VTI.....	21
Groei.....	22

Geschiedenis van het V.T.I. (3)

Henri Vandenberghe, oud-leraar VTI

Voor de grote bouwwerken

Barakkentijd

In deel I zagen we hoe de barakken gezet werden als eerste redding voor de dringendste nood.

Deze foto dateert uit de tijd toen de tuinbouwafdeling van de refter kon verhuizen naar de eigen glazen werkhuizen.

Geografische uitbreiding

Een verdere uitbreiding van dat patrimonium heeft te maken met de afdeling Landbouw. De Schipvaarthoeve behandelen we in het kader van die afdeling.

Schipvaarthoeve en landbouwfdeling

We nemen de cluster landbouw samen met het internaat. Het internaat werd bevolkt door deze groep landbouwleerlingen. Dat was bij de start een meevaller want de Boerenbond financierde het internaat.

De eerste internaat begeleider was leraar Paul DELANOTE. Onder de leerlingen enkele leden van de familie VINCENT uit Nieuwkerke, CATTEAU, HARDEMAN, DHALLEWIN, VANDENBUSSCHE, Marc DEPESTELE, Jacques COENE, Walter DESOT, José LEBBE, ...

Het internaat

De internen ('63-'64) kwamen overwegend uit landbouwgezinnen. Als avondactiviteit werd de drainage in de weide aan de overkant van de beek gelegd.

Eerst werd een geïmproviseerde slaapzaal geïnstalleerd (zie ook deel I). Al twee, drie jaar later kwamen de chambrettes met wasbakken in een oud klaslokaaltje. Die werden opgesteld en in orde gebracht door de lokale timmerman Maurits PAREYN uit de Casselstraat.

Pas in de maand april van 1976 startten de bouwwerken van de internaat vleugel. De pijlers werden 17m diep in de grond geheid. De kamers werden in het schooljaar 1980-1981 in gebruik genomen. Het nieuwe internaat bestond aanvankelijk uit 60 kamertjes.

Dat was niet meer zoals voorheen. Ik herinner me de zolderkamer in Huize Remi waar we zonder stoelen of kussens op de grond zaten, gezellig in de ronde, om te vertellen aan de tros internen. Inderdaad een vertelavond vol ontspanning.

De internaatsverantwoordelijken volgden mekaar op. Niet exhaustief alfabetisch volgend, o.a. E. H. Joris COPPERNOLLE, Pol DELANOTE bij de aanvang, E. H. Stefaan DEMARCKE, André DEMEULEMEESTER, Adolf DEPREZ (Broeder Angelus), Lucas MANDEVILLE, E. H. Achiel ROETS, Stefaan STORME, Henri VANDENBERGHE, Maurice VANDENBERGHE, Bart VERMEULEN

E. H. Achiel ROETS

Met E.H. Achiel ROETS was er wekelijkse filmavond in de polyvalente zaal - locatie: refter¹. Sinterklaas en de Pieten werden medio tachtiger jaren van het dak geplukt door de brandweer². In IEM 1985-86, nr. 1 kun je een beschrijving van één dag internaat nalezen. Toen waren er 40 internaatsleerlingen.

1 IEM. 1982-83 - nr. 1.

2 Paul VERAES, directeur was hoofdman van het brandweerkorps in Elverdinge en kon hierbij de klus organiseren. IEM. 1984-85, nr.2.

In het schooljaar 1986-87 waren er 63 internen. In 1988-89: 72 internen uit 16 gemeenten. In dat jaar organiseerde men een kaartwedstrijd.

Dezelfde werkzame bende als op de vorige foto.

In 1992-93 logeren er twee meisjes in Heilig Hart instituut, 6 in het St.-Stanislascollege, in 1990-91: noteerde men 84 internen.

Vanaf 1993-94 waren er stortbaden. De primitieve installatie met rijen wasbakken uit de beginjaren leek eeuwen geleden.

Schipvaarthoeve

Het buitenverblijf van de landbouwafdeling was de Schipvaart.

Het domein en de bewoners

In 1975 was de familie LACOUR in onverdeeldheid. E.H. Emiel LOOTENS beijverde zich om het eigendom³ te bekomen. De verkoop ging door in restaurant 't Zweerd in Ieper, de akte werd verleden door notaris IMPE. Er waren meer dan 30 personen aanwezig.

Het eigendom was welkom als proefveld. In 1982 werd er het 30e Poperings hopcongres in open lucht gehouden met souper op de Schipvaarthoeve⁴. Er waren vertegenwoordigers uit 4 werelddelen.

In 1988-89 werd het experiment met de miniatuurhop (Zogers) uitgevoerd.

De opvolgers op de hoeve kwamen van de Helleketelweg: André CORDENIER en Jeanne DE GRUYSE.

De nieuwe naam: Schipvaarthoeve werd ingevoerd in 1979.

De oorsprong van de naam is verbonden met de Poperingevaart. De schipvaart gebeurde via de Vleterbeek en de vaart. Aan de

³ 4 Ha 1/2 weide, 2,7 Ha + 4 Ha gewoon bouwland.

⁴ IEM. 1982-83, nr. 1.

kruisvaart, waar de Bommelaarsbeek samenvloeit met de vaart had men een leerlooierij. Daar hadden we het over enkele nummers terug⁵. De vaart was een industrieader want daar kon men gemakkelijk bier brouwen en leerlooien. *Het reepken* waar men de boten wat op kon trekken met *repen* lag iets verder. De *Coppernolle* was de volgende *overdracht*.

Schipvaarthoeve.

De opvolgende bewoners ervoor kunnen we afleiden uit de archieven⁶:

1750 – 1881: Familie BILLIAU

1884 – 1887: Eduard GOETHALS, uit Kortrijk

1887 – 1898: Paters Karmelieten van Kortrijk (zomerverblijf⁷)

1898 – 1975: Familie LACOUR

Na 1975: de geranten van de Landbouwschool.

De familie BILLIAU had er een blekerij. Bleker⁸ Joannes Martinus

5 SAPpig jrg. 10, nr. 2: H. Vandenberghe, *Huidevetterij in de leverstraat*, p. 49-97.

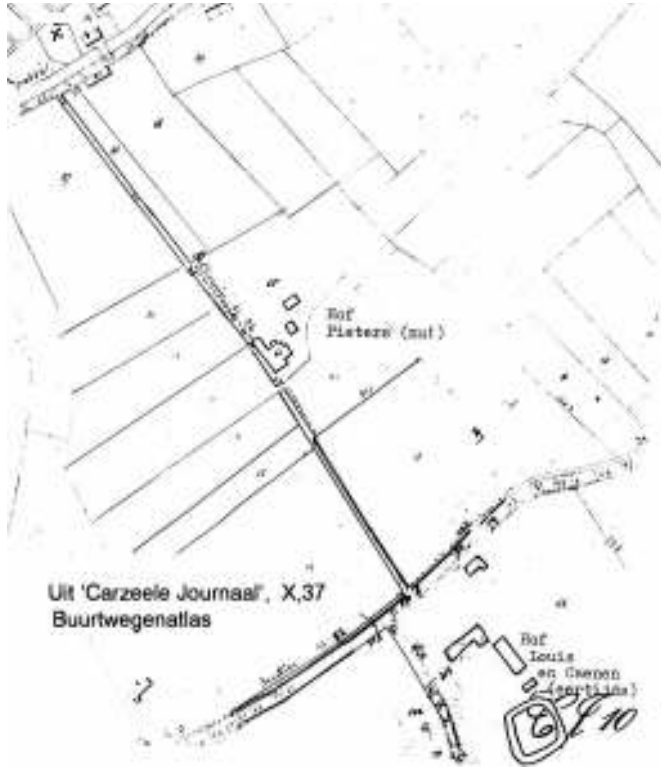
6 In de loop van de opzoeken stootten we op het artikel in *Aan de Schreve*, jaargang 17, 1987, 4, blz. 3-12 waar je uitvoeriger de opeenvolging kunt nalezen.

7 Mondelinge overlevering die moet nagetrokken worden. In 1749 verzocht Martinus BILLIAU, gehuwd met Marie Jeanne HEUSELE, koopman en bleker van Sint-Jans-Cappel (bij Belle) om de weide te mogen pachten *groot omtrent seven ghemeten, ghelegen in de Edewaerthoeck deser stede (nu dient die grond gesitueerd te worden in de Pezelhoek), langst den schipvaert, by den schorsemeulen, proprietyt van d'Abdie van St. Bertens tot St. Omer, voor den tydt van 90 jaeren, ingaende te Baefmisse 1749*. SAP 474. Resolutieboek, fo. 44-45.

8 In 1789: 5 blekerijen met 20-tal arbeiders. Iedere blekerij verwerkte ca. 15 km

BILLIAU zou de bouwheer van deze hoeve kunnen zijn. In deze blekerij werd vooral garen gebleekt, want een van de zonen had een lintenfabriek (40 arbeiders) in het centrum van de stad (de enige in Poperinge).

De blekerij plaatste het linnen in water om de pectinestoffen eruit te halen. De kleur van het linnen werd minder agressief en meer

aantrekkelijk. Het bleekproces is arbeidsintensief: koken, spoelen, logen⁹, uitwringen, op de bleekvelden leggen, regelmatig nat maken, keren en laten drogen, zuren in zure melk om de kalkresten van de loogverbindingen te verwijderen, blauwen¹⁰ en laten drogen. De hoeve kreeg haar naam omwille van haar ligging. Vlakbij lag de *schorseemolen*.

Op het kaartje bovenaan zie je een "x" waarmee men de wieken van de molen tekent. De hoeve onderaan het kaartje ligt aan de Elverdingseweg. De

schorseemolenwegel liep langs het huidige kerkhof.

Het malen van de eikenschors gaf de naam aan het woord

laken per jaar. Zijn zoon, Joannes Martinus BILLIAU (° St.-Jans-Cappel / + Poperinge 17.01.1772) huwde in de Sint-Janskerk (13.01.1755) met Anna Theresia MAES (° Poperinge 21.11.1729 / + Poperinge 12.11.1810). Hij ontpoorterde te Belle op 23.04.1757 en werd poorter van Poperinge op 18.11.1757.

- 9 Met as van eikenhout loogde men. Eikenhout werd ontdaan van de schors omwille van de tannine voor het looien. Hier ziet men dat dat eikenhout nog voor andere zaken diende. De schors werd gemalen in de schorseemolen in de buurt. De *schorseemolenweg* lag al voorbij de huidige begraafplaats naar de molen in de buurt van de huidige schipvaarthoeve.
- 10 Blauwsel: Omstreeks 1850 pakte de industrie in het westen uit met een bewerking van kobalt die blauwsel heette en die wit linnen op grote schaal smetteloos wit maakte. Het goedje zat in zakjes in een kartonnen verpakking en het was aanbevolen om het slechts met mate in het spoelwater te mengen. Maar die witheid kon lange tijd alleen bereikt worden door de was langdurig te bleken op een weide. Op sommige plaatsen bleef die tijdrovende bezigheid zelfs tot de jaren '50 een alledaags verschijnsel. In de late 19e eeuw werd het nochtans in bredere kringen gebruikelijk om het goed na de wasbeurt te weken te leggen in een emmer met stijfsel waaraan ook een zakje blauwsel werd toegevoegd. Vooral het washing blue van de Engelse firma Reckitt was erg populair. De zakjes met blauwsel waren bij kruidenierswinkels en drogisterijen te koop.

schorsemolens. De schors werd via de vaart vervoerd naar de leerlooierij. Het bleken gebeurt in de buurt. Beide activiteiten lagen gunstig aan de vaart. De ene voor het vervoer en de andere voor het water.

Op de oude kaarten kan je nog de 15 parallel aangelegde sloten aantreffen die nu gedempt zijn.

De schorsemolens

Vaker kom je in de teksten in het archief processen tegen waar het om *schorsse* gaat. Die schors werd inderdaad gewonnen voor de leerlooierij. Soms werd die onrechtmatig gewonnen wanneer men de *eeckelst* ontblootte, de eiken of de eikeboompjes velde en de schors eraf pelde en ze als niet-eigenaar te gelde maakte. Die schors werd over de weg vervoerd in volle wagens. Wat ermee gebeurt en hoe die werd verwerkt willen we hier even kort behandelen. Nog zolang niet geleden kon men op de hoeve aan de hoek van de Elverdingseweg en de ring het bordje lezen *schorsemolenhof*¹¹.

Schorsemolenswegel

Er was inderdaad een schorsemolen in Poperinge. Die vindt men terug op de kadasterkaart van Popp aan de Schipvaarthoeve. Er liep oorspronkelijk een jokweg van de genoemde hoeve naar de schorsemolens. K. De Flou geeft in zijn toponymisch woordenboek de verwijzing naar de schorsemolens van Poperinge.

De schorsemolen in Poperinge lag op C965¹². Op de Popp kaart zie je de weg ernaartoe vanuit de Bruggestraat. Nu is de ringlaan getrokken op een afstand ervan af. De oude weg liep door het huidige kerkhof via de hofstede PIETERS naar de bedoelde site waar de molen stond.

11 De hoeve heeft enkel met de wegel te maken die naar de molen liep.

12 Op de legger bij de kadasterkaart van Popp staat medio 19^e eeuw onder artikel 2529 een eigendom van Petrus VANTOURS en VANCAEYSEELE, molenaars in Poperinge. C 964 is een stuk land 0 Ha 19 are 50 ca. C 965 is een wind-koorn-schorsemolen 0 Ha 1 are 00 ca – C 966 is de weide 0 Ha 6 are 10 ca. – C 967 Weide 0 Ha 8 are 70 ca. – C 968 Huis 0 Ha 0 are 65 ca. Het enige wat we weten en vermoeden over de molenaar Louis VANCAEYSEELE is dat hij nakomelingen had in Parijs. Hij is tevens familie van de molenaar, die later de molen op de Lene bediende.

Dit beeld is de *moulin à eau*. Poperinghe had vanouds verschillende molens. Dit is de *watermolen*. Deze molen lag aan de *couter*. Die was in gebruik voor de regeling van het water in de vaart (nu aan het park, iets over de *Letterbeek*).

Poperingevaart of Schipvaart

Enkele nota's over de vaart die er in de buurt ligt en trouwens door de stad in de Vleterbeek zijn verlengde vindt. Bij wijze van spreken zou er via de fles een briefje kunnen verstuurd worden ...

In 1187 wordt toelating gegeven door de Graaf van Vlaanderen om de Vleterbeek te kanaliseren en een uitweg te krijgen via Elzendamme naar de Noordzee. Als reden wordt aangegeven: de aangroei van de Poperingse bevolking en de gunstige evolutie van textielindustrie.

Op de aanvang van de werken moest een tijdje gewacht worden. In 1367 is er blijkbaar genoeg zaad in het bakje. Als de werken worden gestart schrijft de kroniek dat de hoge kosten pas dan toelieten om eraan te beginnen.

Overstroming bij het VTI november 1968.

Er is trouwens zonder studiebureaus een groots plan uitgetekend met waterreservoirs (3 vijvers), een Cingel en een Kom (Speye).

Onze voorouders waren reeds volop bezig met waterboezems en waterbeheersing. De overstromingen die we hebben gekend toonden dat we de wijsheid der vaders niet hebben bestendigd.

Voor het transport dat men via de vaart wilde, waren drie overdrachten nodig (Reepken, Coppernolle, Vestjens) en men kanaliseerde het stuk tussen de Kom en het Reepken (Hoge Vaart).

In de 17^e eeuw was de vaart bijna niet meer in gebruik. In 1842 was er nog een laatste stuiptrekking: een voorstel om de vaart opnieuw te graven. Maar nu de *grote calchiede* er lag en 10 jaar later een nog grotere concurrent kwam (de spoorweg) werd die vaart niet meer nodig geacht. Begin 20^e eeuw werd een deel van de vaart gedempt.

Het eerste stuk van de vaart heet *Vleterbeke*. Zo werd de naam van de oud-leerlingenbond van het Nijverheidsonderwijs: DE VLETERBEKE.

De Landbouwafdeling

Expo

Landbouw is altijd prominent aanwezig geweest in het geheel van de school.

Expo 2011

Op de expo heeft de landbouwafdeling ieder jaar een uitgebreide tentoonstelling van machines georganiseerd. In de jaren '70 stonden ook ploegwedstrijden op het programma. Op zondag 06.10. 1974 werd een tienjarig Fordje nationaal kampioen ploegen op 19 deelnemers¹³ met 83,5 %. De wedstrijd ging door op de landerijen van Maurice DEVOS.¹⁴ Het jaar erop is leerling Luc DEWAELE naar Canada getrokken en werd er 21^e op 35.

De leerlingen van de landbouwafdelingen trokken naar Schoondijke in Nederland. Daar was een praktijkscholing in landbouwmachines. De eerste vermelding vinden we op 16.09.1974. Deze extra schoolweek was voorbehouden voor 3HSB: het derde jaar van de

¹³ IEM. 1974, nr. 4, blz. 16.

¹⁴ Later eigendom van Ten-Bunderen.

hoger secundaire beroepsafdeling was zo afwezig voor een week.
In 1976 was er op de EXPO een springwedstrijd voor paarden.

Cursussen en proefvelden

Een apart hoofdstuk in het landbouwonderwijs is een vorm van avondonderwijs dat o.a. in de lokalen van het VTI doorging.

Het WAVI startte eigenlijk op zaterdagmiddagen. Meester DECONINCK uit Dikkebus was daar het oorspronkelijk boegbeeld van. De theorie werd gegeven in Wijtschate: *Ons tehuis*. De Praktijk Land- en Tuinbouw ging door op het veld en in de gebouwen van het VTI. O.a. lassen en stallenbouw, machinaal melken, metaal en houtbewerking.

De kruidentuin lag in het verlengde van de beek, 10 à 20m.¹⁵. De kruidendokter was leraar Paul GHELDOLF.

Het WAVI programmeerde in 1975 het afstellen van landbouwmachines, elektriciteit op het landbouwbedrijf, waterleiding op het bedrijf, wegcode en verlichting van tractoren en landbouwmachines. Andere buitenschoolse cursussen begonnen eveneens in 1975. Lassen, onderhoud tractoren en elektrische installatie, cursus metsen, melken (nadruk op pijpleidingen), suikerbieten, ruwvoederwinning, bemestingsleer.

Het Vormingsinstituut startte in 1975 met een cursus ingericht door de afdeling Kortrijk. Deze leergang was voor verkopers van landbouwmachine (6 dagen). De lesgevers waren leraar Norbert VANDYCKE en leraar André NOLLET.

Hetzelfde jaar noteren we cursussen ingericht door Beitem: proefveldenwerking, bemesten en onkruidbestrijding (1975). Onkruidbestrijding in suikerbieten in 1976.en in 1985-86 kwamen er nog de cursussen grove groenten, Juvenal CARERA, een Afrikaan (gast ministerie van landbouw) kwam op stage.

1977: inwijding landbouwhalle

1977 was een speciaal jaar voor de landbouwafdeling want op 3 juni 1977 was er de inwijding van het landbouwgebouw door bisschop Emilius-Josephus DE SMEDT. In de voorbereiding was er op 20.04.1977 bezoek van 50 Oostenrijkse landbouwers en hun partners.

Op 08.05.1977: optreden van de fanfare in het stadhuis.

Op 09.05.1977: boekenbeurs van de tuinbouwafdeling.

Voor de leerlingen werd een middagmaal (Breughelmaal) georganiseerd in de praktijkhalle. Op de feestzitting waren de eregasten: Mgr. DE SMEDT en Mgr. HELLEMANS (proost BB).

¹⁵IEM. 1982-83, nr.3.

We zien in de eerste rij van links naar rechts Paul BREYNE, Mevr. Cecile DERYCKE¹⁶, Burgemeester Marc MAHIEU, Minister COENS¹⁷, Mgr. E.-J. DE SMEDT.

Mgr. DE SMEDT kreeg een aambeeld. Dat stond aanvankelijk in het bisdom. Later stond het bij hem thuis. In de stijl van E. H. HANNEBOUW was het parool dat er was aan bevestigd *Blijf smet je vier omtrent*.

3.5.4.1 Brandend vuur Verschaeve sprak vaak over RODENBACH in termen van *Vuur* en *branden* zijn tekenende woorden voor de generatie waarin E. H. HANNEBOUW was gesmeed.

-
- 16 Cecile DERYCKE, echtgenote Adriën BOERAEVE, is landbouwster. Zij was lid van het Nationaal Bureau van het Katholiek Verbond voor Landelijke Vrouwen, voorzitter van de Commissie Vrouwen van het Comité van Landbouworganisaties binnen de Europese Unie en ondervoorzitster van het Europees Centrum voor Promotie en Opleiding in Landbouwmiddens. In december 1991 werd ze door de jury van Vrouw in Europa als Belgische laureate gekozen. Ze werd verkozen tot volksvertegenwoordiger voor de CVP in het arrondissement Ieper: van april 1977 tot december 1978, van november 1981 tot december 1987. In de periode mei 1977-december 1978 zetelde ze als gevolg van het toen bestaande dubbelmandaat ook in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, die op 7 december 1971 werd geïnstalleerd. Tussen november 1981 en december 1987 was ze lid van de Vlaamse Raad, de opvolger van de Cultuurraad sinds 21 oktober 1980 en de voorloper van het huidige Vlaams Parlement.
- 17 Van 1988 tot 1992 was hij de eerste Vlaamse minister van onderwijs. Daarvoor was hij minister van "Nationale Opvoeding" op federaal niveau. Na het schoolpact was hij een van de eerste onderwijsministers met christendemocratische achtergrond. Hij bewerkstelligde een trendbreuk met zijn vele socialistische en liberale voorgangers.

In 1875 ontstond onder Rodenbachs leiding *De katholieke Vlaamse Studentenbeweging* : met groot enthousiasme gingen de studenten Vlaanderen rond met hun strijdlid *De Blauwvoet* (naar het Lied der Vlaamsche zonen, door Rodenbach zelf gedicht in 1875). Ook Cyriel VERSCHAEVE vond het belangrijk om de jeugd te motiveren: *De liefde is het leven lang de liefde van de jeugd, want hechter en voller kan ze nooit worden*. Paul HANNEBOUW zal in Roeselare zeker ook deze zinnen van VERSCHAEVE hebben opgesnoven. Bijna iedere toen levende student werd in het idealisme van RODENBACH meegesleurd.

*RODENBACH ontvlamde mijn jeugd, met het enige vuur dat levensvuur is : liefde voor 't eigene...Vlaanderen*¹⁸ en dit leerde RODENBACH. In dezelfde mystiek droeg men fakkel en vlag, inspireerde men tot trouw aan de idealen om iemand te worden.

Of de Limburgse Mgr. er evenveel van kende weten we niet. Wat we wel weten is dat dit zelfde vuur-idee in de figuur van Pater Constant LIEVENS, sj. leefde. We lezen in het gebed om zijn zaligverklaring: *Wij bidden U: laat uw Geest het vuur zijn in ons bidden en werken voor uw Rijk. Zegen uw kerk in India en in Vlaanderen*. In zijn kort levensverhaal op internet lezen we: *Hij wou immers alle Adibasi's kerstenen. Vier moet branden en 'Zou je om deze mensen te redden niet door het vuur springen?' was zijn leuze. Het was een reuzenwerk, een gigantische droom van een man die was doordrongen van de geest van Jezus*.

Mgr. Jozef HELLEMANS¹⁹, kreeg een ploegschaar.

18 C.VERSCHAEVE, *Trouw aan Rodenbach*, in V.W.VII, Brugge, 1959, p.342.

19 Jozef HELLEMANS (1926-1980) priester Aartsbisdom Mechelen 20 juli 1952 - 8 december 1961; leraar Sint-Romboutscollege, Mechelen 2 oktober 1955 - 1 september 1964; onderpastoor Parochie Onze-Lieve-Vrouw, Walem 30 juni 1960 - 30 juni 1964; priester Aartsbisdom Mechelen-Brussel 8 december 1961 - 11 november 1980; nationaal proost Boerinnenjeugdbond en Belgische Boerenbond 1 september 1964 - 26 mei 1970; onderpastoor Parochie Onze-Lieve-Vrouw in Walem 1 oktober 1964 - 11 november 1980; algemeen proost Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen 26 mei 1970 - 11 november 1980,

De persoonlijke nota's van E. H. HANNEBOUW noteren: *om de knoop met de organisatie te ontwarren. Waarin hij slaagde*²⁰.

De ploegschaar was geïnspireerd door wat Weremeus Buning dichtte. De ballade van de boer. *Er stonden drie kruisen op Golgotha, maar de boer hij ploegde voort. Magdalena, Maria, Veronica, maar de boer hij ploegde voort. En toen zijn akker ten einde was, toen keerde de boer de ploeg en hij knielde naast zijn ploeg in het gras, en de boer, hij werd verhoord. De boer, hij ploegde voort.*

In het denken van directeur HANNEBOUW is altijd het Katholieke actie idee bijgebleven. Dit zoals verder ook duidelijk is in verband met de arbeidersjeugd en Mgr. CARDIJN.

Uitstappen, studiereizen en specialiteiten

Land- en tuinbouw gaan op 01.02.1978 naar het Landbouwsalon. In het actieve management van de schipvaart noteren we leraar Daniël ANTHIERENS, Noël VANDEVELDE en Julien MERLEVEDE. (begin tachtiger jaren).

De koelcel in de Landbouwafdeling is vermeld IEM 1987-88, nr.3. Dit grasveld is nu de speelplaats. Aan de overkant staan de huidige werkplaatsen.

De landbouwafdeling trok in de jaren '80 ook ieder jaar op reis, afwisselend naar Duitsland, Nederland, Frankrijk. Flevoland (Ned. 11-12-13 juni 1980), Zeeland, Delta en Haringvlietsluizen, Lelienstad,

²⁰ We vermoeden een zinspel op de vroeger genoteerde moeilijkheden in verband met de financiën van het internaat Technisch en landbouw.

Waaiboerhoeve, proefbedrijf 'De Kandelaar'). Aachen, Monschau en Mutzebich, (Lb) Hoegaarden, Heerlen en Nettershein (Tb) genoteerd in IEM 64, 1994-95, nr. 1

Voor het debuut rond de klauwverzorging trokken leraar Luc LATAIRE en wijlen Hendrik DEPESER in 1982 op vierdaagse cursus naar Sint Niklaas (travaillie). Later zijn de leerkrachten: Jan VANDENBROUCKE en Geert VANDENBERGHE²¹ er ook nog bij betrokken.

Aan de vernieuwing van de droogoven voor hop herinnert men 10 jaar later in IEM. nr. 57, 1991-1992, nr. 3.

Eind '80-er jaren werden er sproeiexamens georganiseerd. Leraar Frans HIMPENS is de promotor. Het Fytoexamen staat nog in het geheugen van de leerlingen uit begin van de jaren '90.

Naast de gewone praktijklessen voor de technische afdeling werden de werkplaatsen ook gebruikt voor landbouwcursussen: lassen, loonsproeien. Wat later²² in de Schipvaarthoeve werd gestart met studieavonden over graan (1984-85) door leraar Frans HIMPENS²³, (150 aanwezigen).

Expo 2010

De veestapel bestond in 1985-86 uit een proefbedrijf met 17 zeugen

21 IEM. 1985-86, nr. 1; fotos, IEM. 1987-88, nr. 2.

22 IEM. 1990-91, nr. 2.

23 Graanavonden. IEM 1988-89, nr.1. – IEM. nr. 57, 1991-1992, nr. 3 – IEM. nr. 54, 1990-1991, nr. 1 - graanavond – proefveldwerking.

en één mannelijk varken - 2 kraamafdelingen, een biggenbatterij, 24 hokjes. Leraar Marc SOENEN is *casteleyn*-boer. Het zelfde jaar was het voor de leerlingen mogelijk een brevet speciaal erkend gebruiker (sproeistoffen) te halen.

Het weerstation kwam er in 1986²⁴: KMI met Controle-eenheid weerkunde in de centrale van de serre.

Biotechniek werd aangeboden in het schooljaar 1990-91. De A2 Landbouw was begonnen in 1981. Het Labo A2 landbouw is volledig gerealiseerd anno 1982.

Uit de pers

Proefvelden 10 juli 1997

In de afdeling landbouw is er altijd uitwisseling geweest. De vermelding van de studiereizen is daar één element van. Er was interregionale werking met Frans Vlaanderen. De Italianen kwamen op bezoek in het VTI om zich specifiek in het landbouwonderwijs in België te verdiepen.

24 10 jaar later, IEM 1996-97, nr. 2.

Op de Schipvaarthoeve praatten directeur Pectoor en Luk Deschodt, Paul Verraes, Jean-Marie Robaeys, Paul Delanote, Marc Soenen, de leraars Norbert Vandyck en Hubert Soenen wat na, samen met de vierkoppige Italiaanse delegatie (midden foto), over uitwisselingsprojecten in het landbouwonderwijs. (foto AP)

Ter gelegenheid van de inwijding van het gebouw van de landbouwfakulteit werd de huifkar van voorman BEDDELEEM ingehuurd. Directeur HANNEBOUW voelde zich duidelijk in de beste conditie.

Inhoudsopgave

Voor de grote bouwwerken.....	26
Barakkentijd.....	26
Geografische uitbreiding.....	26
Schipvaarthoeve en landbouwafdeling.....	27
Het internaat.....	27
Schipvaarthoeve.....	29
Het domein en de bewoners.....	29
De schorsemlen.....	32
Poperingevaart of Schipvaart.....	33
De Landbouwafdeling.....	35
Expo.....	35
Cursussen en proefvelden.....	36
1977: inwijding landbouwhalle.....	36
Uitstappen, studiereizen en specialiteiten.....	39
Uit de pers.....	41